

Dan Turèlls mor fortæller
om sin berømte søn:

Jeg syntes ikke, Dan var en rigtig dreng

Dan Turèll, forfatter til 55 bøger, kendt fra radio, TV og blade, forarger mange med sit sprog og sit aparte udseende. Men sådan har han ikke altid været. Engang var Dan den artigste dreng i hele Vangede.

En dreng, der læste 14 bøger om ugen og ikke gad spille fodbold. Vi har det skam fra Dans mor. Læs Inge Turèlls varme kærlighedserklæring til en søn, der altid har været speciel. Da han var tre år kunne han f. eks. synge lange sange på perfekt tysk.

Af Niels Berg

Foto: Britt Lindemann

●●● Det var på Frederiksberg ... nærmere betegnet cirka midt i bydelens smukke gamle allé. En mand kom trillende med et barn i en klapvogn og råbte »hej« til alle, der gad hilse på ham, og det var der mange, der gjorde. Søndags-B.T.s medarbejder var selv en af dem.

— Kender du ham? sagde en af mine venner. Tydeligt forarget.

Jeg kikkede efter den høje skikkelse, der forsvandt omkring hjørnet til Alhambravej, hvor han bor med sin to-årige datter Lotus (pigen i klapvognen) og sin kone, der er skuespiller og hedder Inge Margrethe Svendsen.

— Hvem kender ikke forfatteren Dan Turèll, replicerede jeg.

— Jamen så du ham. Det tøj! De sortmalede negle! Den barberede isse, øringen, den glitrende stjerne, det er for *meget*. Hvem

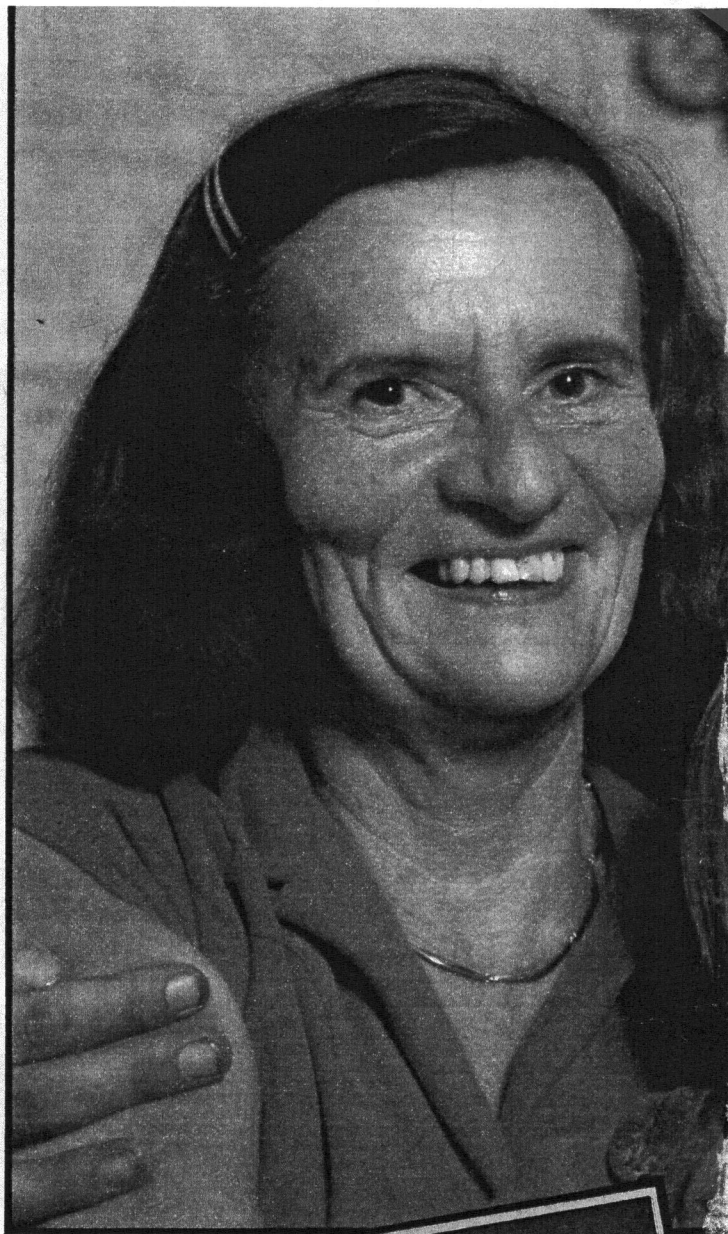
tror han, han er. Det er da kun en mor, der kan elske ham.

— Måske ikke engang en mor, sagde min ven efter en kort pause?

Det var i Vangede ... nærmere betegnet i et beskedent parcelhus på Mosegårdsvej, og det var en uges tid senere, og jeg behøvede ikke engang spørge Inge Turèll om hun elskede sin søn. Det røg ud af hende, helt spontant:

— Dan er den dejligste søn, en mor kan have. Den blødeste, den varmeste, den mest opmærksomme. Alle dem, der tror, han er en underlig, hård banan, de kender ham slet ikke. Om jeg bryder mig om hans udseende? Jeg tænker slet ikke over det. Ikke mere. Jeg kender jo hans indre, og det må vel være det, det kommer an på, ikke?

Fru Turèll har været kontorassistent i et stort forsikringselskab siden hun for fem år siden blev enke efter elektriker Helmuth Turèll. Hun skynder sig at betyde,

Dan i en klassisk baby-situation, nøgen og på maven og med stolt løftet hoved. Han er 2½ måned, og dengang behøvede han ikke at gribe til barbermaskinen for at fjerne ethvert tilløb til frisur. Det ordnede naturen af sig selv.

Dan og Lotus og mormor. Lotus, 2 år, er Dans øjesten lige så meget, som hun er Inges. Men hvad artighed angår, når hun ikke sin far til knæhaserne.

at hun hverken holder mere eller mindre af Dan end af hans søster og af hans tre brødre. De er også bløde og varme og så videre.

Her var det altså, de voksede op. Der må have været trængsel med syv mennesker i så lille et hus.

— Det var der skam også, siger Inge Turéll. — Børnene måtte deles om tre små værelser ovenpå, og det gjorde de på deres egen måde. De valgte — og fik lov til — at sove i samme rum alle fem, for sådan havde de det nu bedst. Og jeg tør sværge på, at de alle sammen er lige så tæt på hinanden i dag som dengang.

Da du kom, sagde du, at du altid havde troet, Dan var enebarn, og at det var derfor, han havde udviklet sig så specielt, det passer altså bestemt ikke.

Men speciel, det er han — det kan selv en mor se. Og speciel har han altid været. Meget forskellig fra sine søskende, selv om vi, far-

mand og jeg, altid prøvede at skjule det for alle børnene. De siger, det lykkedes, men de er jo også så høflige.

Halvandet år — og perfektionist

Mine børn kom sådan dumpende, helt regelmæssigt. En hvert andet år, og Dan, som er 35 år i dag, var den ældste. Først da de andre var så store, at jeg vidste, de ikke ville få kompleks af det, fortalte jeg dem lidt om, hvad Dan kunne i sine første år. Han kunne f. eks. tale, da han var ét år, og da han var halvandet, talte han rent. Og, ligesom i dag, sørgede han omhyggeligt for at få alle endelser og stavelser og lyde med.

Dan har også altid elsket musik. Da han var to år, begyndte han at stille sig helt hen til grammofo- nen, når vi spillede hans yndlings- plader. Der stod han og bevægede læberne som en mimiker. Ikke en lyd kom ud.

Vi undrede os. Indtil han en dag stillede sig foran os og sang »Lille Poul ser ud på solen« fra første bogstav til sidste punktum. Han var den fødte perfektionist: først når han kunne alle vers i en sang, gav han sig til at synge den.

Dans sprogøre gav os i det hele taget mange små chok. Vi havde f. eks. en tysk plade, hvis tekst vi næsten forstod det hele af. Men der var altså lige et sted, hvor de sang så hurtigt, at vi ikke kunne opfatte ordene.

En morgen hørte jeg pludselig Dan synge den selvsamme sang, og han havde kunnet høre det hele. Først da fik vi den længe savnede brik i puslespillet. Han var tre år og havde lært sig ordene udenad. Han kunne dog ikke tale tysk af den grund. Heldigvis — havde det været tilfældet, var jeg nok løbet hjemmefra.

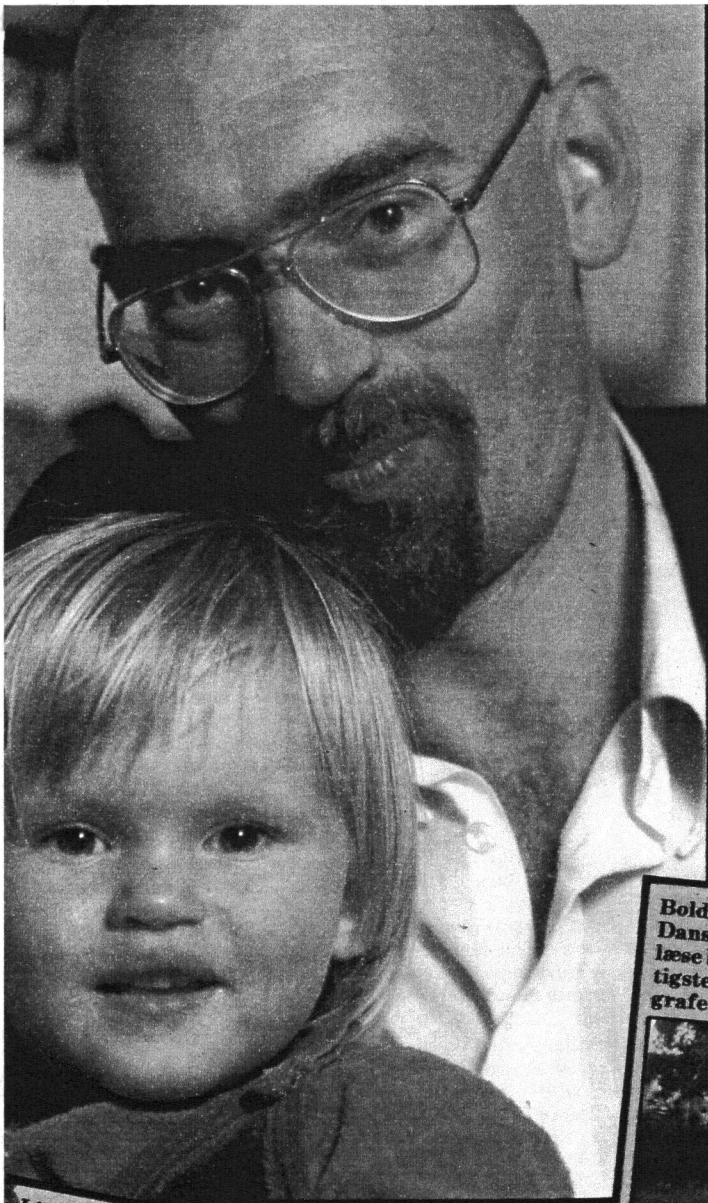
Nu kan jeg læse, lær mig at regne!

Dan var imponerende nok endda. Han kunne — jeg havde nær sagt: selvfølgelig — læse, inden han kom i skole. Jeg var ikke så meget for at lære ham det, fordi jeg regnede med, at det ville gøre ham alt for »anderledes«, når han skulle begynde i skolen. Men en dag lagde han et blad på bordet og begyndte at læse op for mig, langsomt, men pinligt korrekt.

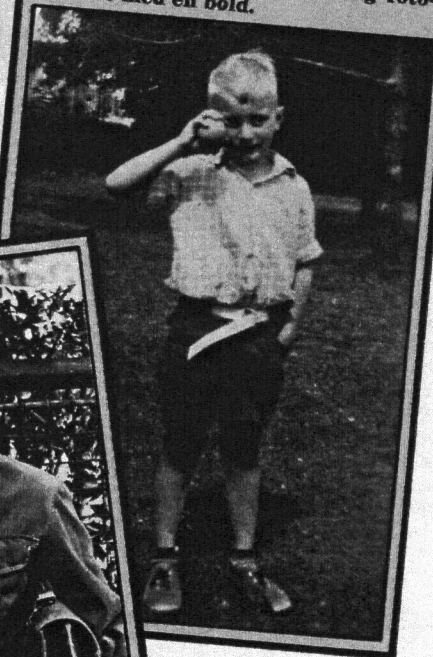
— Og nu vil jeg gerne lære at regne, mor. Kan du lære mig alle tallene, sagde han.

Det havde jeg heller ikke lyst til, han var trods alt kun fem år. Så jeg sagde et eller andet med, at det skulle jeg nok, når jeg fik tid. Jeg fik aldrig tid. Det varede ikke længe, før han stolt præsenterede mig for et stykke papir med tallene fra et til ni, og jeg var ikke et

(fortsættes næste side)

Boldspil var bestemt ikke den unge Dans hovedinteresse. Han ville hellere læse bøger. Alligevel lod »Vangedes artigste dreng« sig som 8-9-årig fotografere med en bold.

Lille og buttet og to et halvt år. Dan fotograferet af Stella Nova, med fint skinnende, lyst hår.

Dans første skoledag. Efter et par måneder på Dyssegårdsskolen ville læreren rykke det lille geni direkte op i 3. klasse. Det fik han ikke lov til.

En vinter i Grønland

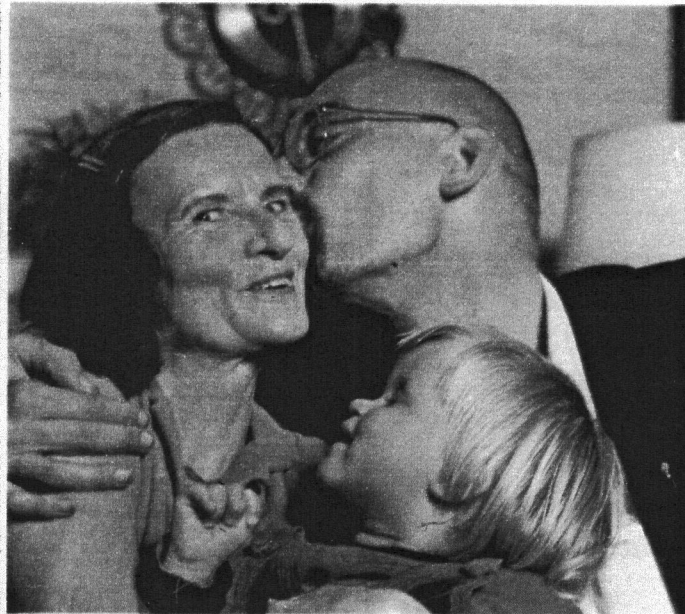
(fortsat fra forrige side)

øjeblik i tvivl om, at han selv havde skrevet dem.

1-tallet, 2-tallet og 3-tallet så ud, som de skulle. De tre næste tal lå sidelæns. 7 og 8 stod på hovedet, mens 9-tallet igen var korrekt. Jeg måbede — og fik så forklaringen:

— Jo, du gad jo ikke hjælpe mig, mor, men så gik jeg da bare ud og skrev tallene af efter en hinkende! Han havde selvfølgelig ikke hinket rundt efter tallene, han havde skrevet dem alle sammen, som han så dem fra det sted, han stod.

Jeg gav op. Dan lærte at regne, og som seksårig meldte vi ham i skole. Men han kom først til at begynde, da han var syv. For ind imellem tilbragte jeg og Dan og de to brødre, han havde dengang, en

Dan omfavner og kysser den mor, han siger, han elsker lige så højt som hun elsker ham. Men er det virkelig muligt?

Det gjorde den nu. Dan blev klogere og klogere, men han kom ikke sovende til det. På et tidspunkt lånte han 12-14 bøger på biblioteket hver uge. Han læste dem også, og han kunne huske det hele. Det var min mand ellers meget i tvivl om.

— Det kan da umuligt passe, at der kan være så mange ord i det lille hoved, sagde Helmuth. — Lagde du mærke til, at en af de sidste bøger, han kom med, var lige så tyk som en bibel? Jeg tror, jeg vil sætte ham på en prøve.

Min mand elskede selv at læse, og han var hurtig til det. Så han gik i gang med den tykke bog og kaldte så på Dan.

— Kan de huske den passage her, sagde han og slog op på et tilfældigt sted i bogen.

— Ih ja, far. Og bagefter, så sker det og så gør de sådan . . . han kogte af iver. Og far — dem, der hedder det der, de er af en fin gammel, fransk adelsslægt.

— Hvor ved du det fra, det står jo ikke i bogen?

— Nåeh nej, men det har jeg altså slået op i en anden bog. Jeg vidste, der var noget spændende med det navn.

Jeg bliver tit spurgt, om han også klædte sig mærkeligt og malede sig og i det hele taget var provokerende, da han var lille. Bestemt ikke. Han var totalt ligeglad med tøj, og malede negle og outrede personer brød han sig slet ikke om. Hans opførsel — og de andre børns opførsel — var rent ud sagt eksemplarisk, og det siger jeg ikke, fordi jeg er deres mor.

vinter i Ivigtut. Vores far havde taget to års arbejde på Grønland for at få råd til det hus, vi drømte om. Heroppe blev alle de andre håndværkere straks Dans venner. Onkler, kaldte han dem. Da han kom hjem, pralede han over for alle de andre på vejen af, at ingen havde så mange onkler som han.

En af »onklerne« hed Hugo, ham glemmer Dan aldrig. For det var Hugo, som i den lange polarvinter lærte min søn at skrive på maskine.

14 bøger om ugen

Så han var altså absolut skolemoden, da han begyndte i 1. klasse. Nærmest overmoden velsagtens, for der var ikke gået ret mange måneder, før læreren kom og sagde, at han egentlig helst ville rykke drengen op i 3. klasse med det samme.

Jeg strittede vildt imod, men

Inge Turéll er aldrig i ro. Om dagen passer hun sit arbejde — i ægteskabet måtte hun aldrig have ude-job — om aftenen dyrker hun badminton og anden sport, foreningsarbejde, klaverspil og meget andet. Huholder også af en god bog, især hvis forfatteren hedder Dan til fornavn. Men allerhelst hygger hun sig med børnebørnene, som hun har otte af.

læreren blev ved med at tale om, hvor synd, det var at standse et så intelligent barns udvikling.

Jeg holdt fast på mit. Hvad nyttede det måske, at han kunne skrive og regne, når han ikke kunne binde sine egne snøreband. Og i øvrigt var det jo heller ikke sikkert, hans udvikling ville blive ved at gå lige hurtigt.

Børnene måtte ikke hjælpe til

Helmuth havde fået en ret gammeldags opdragelse, og han forlangte, at alt skulle være, som det havde været i hans eget barndomshjem. Det ville bl.a. sige, at mor står i køkkenet eller med støvkluden eller bleerne. Hus, hjem og børn var helt og holdent en kvindes domæne, børnene skulle ikke engang hjælpe til. De havde bare at vise deres forældre fuld respekt: ingen banden, faste spisetider, bliv ved bordet, til vi har spist op, svar aldrig de voksne igen, tal ikke, før I bliver spurgt. Det indordnede vi os under.

Jeg vidste selvfølgelig, hvor meget Helmuth holdt af sine børn, men det var alligevel lidt for meget af det gode med al den kaver-disciplin, syntes jeg, der kom fra et langt mere frisindet hjem.

Du skulle se, når vi fik gæster, og Dan og de andre børn sprang ud og bød dem velkommen og hængte deres tøj pænt på bæjle og senere bukkede og nejedede og sagde »tak for mad« og høfligt spurgte, om de måtte have lov at rejse sig fra bordet. Gæsterne elskede de børn. Selv tænkte de først senere over, hvor velafrettede, de var. Dengang faldt det dem naturligt.

Jeg forlod stort set aldrig huset, og helt ærligt: Jeg var heller ikke nær så sur over den tilværelse, som jeg ville have været, hvis jeg var blevet budt det samme i 1981. Jeg havde jo ansvaret for at alt gik, som det skulle, at alle var glade. Jeg havde en dejlig kontakt med mine børn. Jo, jeg var egentlig godt tilfreds.

Dan, vil du ikke nok spille lidt fodbold!

Dan skilte sig ud fra de andre på mere end én måde. Han var f. eks. langt den roligste. Jeg syntes tit, han var for stille, altid sad han og læste eller skrev — hans første digte blev til, da han var 13 — eller ordnede sine frimærker.

Han var ligesom ikke dreng nok. Nu har jeg altid været noget af en sportsidiot selv, jeg elsker simpelt hen at bruge min krop. Dan er helt modsat indrettet, han har vist altid syntes, at det var synd at spille god tid på idræt, når man nu kunne bruge den på at læse bøger i stedet.

Men han var som sagt en meget artig dreng, så da jeg sagde, at jeg syntes, han skulle begynde at gå til fodbold, brokkede han sig næsten ikke. Sagde bare:

— Ærlig talt, mor, jeg har ikke spor lyst, men hvis du meget gerne vil have det . . .

Det ville jeg jo.

Dagen efter kom han hjem fra biblioteket med favnen fuld af bøger. De handlede alle sammen om fodbold, og han læste dem fra

(fortsættes side 87)

Skrev til Frank Jæger

(fortsat fra side 68)

ende til anden og fandt ud af, at hans ny helt skulle hedde Knud Lundberg.

Lundberg, landsholdsspilleren, der var berømt for at stå helt stille på banen og beregne, hvor en bold ville lande, før han bekvemmede sig til at løbe efter den. Ikke noget med at ofre kostbar energi til ingen nytte. Dans fodboldstil, hvis man da kan tale om stil i forbindelse med min dreng, blev en tro kopi af Lundbergs. I et år holdt han tappert ud. Spillet kom aldrig rigtig til at interessere ham. En dag spurgte han, om jeg stadig meget gerne ville have, han blev ved at gå til fodbold.

— For så vil jeg i hvert fald over i en anden klub. Mine holdkammerater *bander* sådan.

Da han fik sin første sveder

Og det var ham, der senere vakte forargelse ved at bruge gloser i sine bøger og artikler, som andre fandt meget uartige! Sådan har jeg nu aldrig opfattet dem, selv om jeg aldrig selv har brugt dem eller hørt Dan bruge dem derhjemme. Han siger, at et ord skal bruges, hvis det har en ægte værdi, og at mange af de såkaldt vulgære ord undertiden er de mest dækkende.

Også i skolen var Dan eksemplarisk. Altid gode karakterer, aldrig en dårlig anmærkning, end-sige en svedetime.

Først da han blev 16-17 år, fik han sit livs første sveder. Dan var langt om længe kommet i lømmelalderen, og jeg åndede lettet op. Han var altså alligevel en *dreng* og ikke et hængehoved.

Men han var ikke den type, der skulkede eller røg i smug. Hans protest-trang gav sig mest udslag i at han fik meget skarpe meninger om alt muligt, og dem hang han fast ved, uanset om han snakkede med lærere, jævnaldrende eller far og mor. Han deltog i demonstrationer, hængte plakater op, interesserede sig voldsomt for store, politiske emner. Men han er nu aldrig gået ind i aktiv partipolitik, så vidt jeg ved. Dan var 15, da han sendte sine første skrivelser ind til et forlag — og fik dem kasseret. Andre forlæggere gav ham samme behandling. »Du er for ung,« skrev de, og Dan følte sig såret og uretfærdigt behandlet. Så sendte han stoffet til et af sine store idoler, digteren Frank Jæger. Det fortrød han aldrig — den geniale og travlt optagne mand skrev tilbage, at han syntes, Dan var umådelig talentfuld, og han trøstede ham med, at han selv i tidernes morgen fik alt, hvad han skrev, i hovedet,

og at det ikke havde været nok til at standse ham.

Naboerne ville ikke hilse på os

Det stoppede heller ikke Dan. Til dato har han skrevet 55 bøger, de fleste er blevet pænt modtaget. Også »Vangede-billeder«, der er en digtsamling om hans barndom. Men de forargede nu også, de digte. Navnlig herude, hvor mange pludselig ikke ville hilse på mig, selv om vi altid havde stået på yderst venskabelig fod.

Ikke nok med, at denne Dan Turèll fra Mosegårdsvej var begyndt at male sig og klæde sig ud som en anden klovn, han tillod sig også at skrive mindre pæne ting om agtværdige borgere i Gentofte Kommune. Under deres rigtige navne, endda.

Dan fortrød det med navnene og brugte altid dæknavnene for eftertiden. Men ellers syntes han ikke, han havde gjort noget galt.

— Du ved jo godt, mor, at det er sandt alt sammen, sagde han. — Sådan er de mennesker, sådan så jeg dem i hvert fald, da jeg boede her, og har man ikke lov at skrive, hvad man ser?

Jeg måtte — som altid — give min kloge søn ret.

Jeg måtte gøre det samme, da han pludselig flyttede til Istedgade, på det sorteste Vesterbro. Han sagde, som sandt vel også var, at livet blandt alle de pæne, beskyttede mennesker herude havde gjort ham miljøsøskadet. Han måtte ind og blande sig med helt andre mennesker.

Jeg var hundeangst. Hvordan ville vesterbroerne modtage en ung mand, der både skrev digte og talte Gentofte-sprog og så ud som Dan! Ville det ikke automatisk ende helt galt?

Efter et par uger hentede han mig ind til Istedgade, og vi gik en tur i kvarteret, hvor alle slog ham på skulderen eller råbte »Hej, Dan, hvo'n skær'en?« og sådan noget. Dan var blevet accepteret af sine nye naboer.

Sådan er det altid gået ham. De, der ikke kender Dan, er dem, der kan finde på at rakke ham ned. Når de først har været sammen med ham, kan de som regel lide ham, uanset om deres adresse hedder Vangede, Vesterbro eller Vestjylland, hvor han tit tager over og læser op.

— Hvad var jeg egentlig bange for? tænkte jeg, da Dan fulgte mig fra Vesterbro hjem til mit trykke Vangede. Jeg *vidste* jo, det ville gå sådan. □